

ॐ
संस्कृतभारती
पत्रालयद्वारा संस्कृतम्
शिक्षापरीक्षा

समयः - घण्टात्रयम्

दिनम्- जय सं ॥ पुष्यशुक्लषष्ठी

अङ्काः - १००

भानुवासरः २५/१/२०१५

I. अ. संस्कृतभाषया उत्तरं पूर्णवाक्येन लिखत । (पञ्चानाम्)

५

१. श्रीकृष्णं द्रष्टुं कः आगतः ? नारदमुनिः

२. यागस्य अन्ते कः विधिः आसीत् ? सदस्य पूजा

३. शान्तिः केषां स्वभावः? केषां स्वभावः न? मुनीनाम् / नृपाणाम्

४. अर्जुनः कुत्र अवसत् ? इन्द्रकीलपर्वते

५. इन्द्रः केन आराधनीयः ? अर्जुनेन

६. श्रीकृष्णस्य समस्या का कथं च परिहृता ? एकत्र देवकार्यम् अन्यत्र बन्धुकार्यम् /
मन्त्रालोचनेन उद्धवस्य वचनेन

आ. श्लोकद्वयस्य पदविभागम् अन्वयरचनां च कृत्वा तात्पर्यं संस्कृतभाषया
आङ्ग्लभाषया वा लिखत ।

६

१. व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्पषम् ।

पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम् ॥

२. ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।

माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥

३. पश्यैतां पाण्डुपुत्राणाम् आचार्य महतीं चमूम् ।

व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥

इ. सुभाषितद्वयस्य अन्वयार्थं तात्पर्यं च संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत।

१. यथा ह्येकेन चक्रेण न रथस्य गतिर्भवेत् ।

एवं पुरुषकारेण विना दैवं न सिद्ध्यति ॥

२. नागुणी गुणिनं वेत्ति गुणी गुणिषु मत्सरी ।

गुणी च गुणरागी च विरलः सरलो जनः ॥

३. दानं भोगो नाशास्तिस्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य ।
यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ॥

II. अ. प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत । ६

१. “न तत्र शास्त्राध्ययनं हि कारणम्” – तर्हि विदुषः लक्षणं किम्? सत्यं ज्ञानं
२. वित्तस्य तिस्रः गतयः काः ? कस्य तृतीया गतिर्भवति ? दानं भोगः नाशः / यः न ददाति न भुङ्क्ते

आ. ससन्दर्भं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा विवृणुत । १२

१. चोरस्य कृष्णस्य पूजा किमर्थम् ? शि - शिशुपालस्य वधः - शि - भी/यु
२. तथापि मम हृदयव्यथा वक्तुं मां प्रेरयति । कि - धर्मराजाय द्रौपद्याः उपदेशः - द्रौ-यु
३. शिशुपालस्य शतम् अपराधान् मृष्यामि । शि - इन्द्रप्रस्थप्रयाणम् - उ - कृ/ब
४. व्याधिः वर्धमानः शत्रुः च नोपेक्षणीयौ । शि - मन्त्रालोचनम् - कृ- ब/उ

इ. प्रहेलिकयोः उत्तरम् अर्थं च संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखत । ६

१. पर्वताग्रे रथो याति भूमौ तिष्ठति सारथिः ।
चलते वायुवेगेन पदमेकं न गच्छति ॥
२. विराजराजपुत्रारेः यन्नाम चतुरक्षरम् ।
पूर्वार्धं तव वीराणां परार्धं तव सङ्गरे ॥

III. अ. अधः दत्तानां कृदन्तानाम् इतरे वचने लिखत । ५

१. कुर्वती कुर्वत्यौ कुर्वत्यः
२. पठन् पठन्तौ पठन्तः
३. लिखन् लिखन्तौ लिखन्तः
४. गच्छन् गच्छन्तौ गच्छन्तः
५. अपहरतः अपहरतोः अपहरताम्

आ. आवरणे लिखितस्य धातोः वर्तमानकृदन्तरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत । ५

१. क्रीडन्त्यः बालकेभ्यः पाठः न रोचते । (क्रीड्)
२. सन्मार्गे गच्छन्तः सज्जनं जनाः श्लाघन्ते । (गम्)
३. असत्यं कथयन्त्यां तस्यां मम विश्वासः नास्ति । (कथ्)

४. धावते बालकाय लेखनीं देहि॥(धाव्)
 ५. नमता भक्तेन शान्तिः अनुभूता । (नम्)

इ. रिक्तस्थानानि पूरयत ।

१. दम्भेन भिया वा
 २. यस्तु पुरुषः सः तु

IV. अ. सन्धिं विभज्य सन्धिनाम लिखत । (षण्णामेव)

१. लक्ष्मणश्च २. षडाननः ३. जगन्नाथः ४. उच्छवासः
 ५. रामोऽपि ६. बुद्धिरेका ७. मुञ्च

आ. संयोज्य सन्धिनाम लिखत । (षण्णामेव)

१. महत्+यशः २. छत्रम् + देहि ३. सन्+जयः ४. तत्+टीका
 ५. सुहृत्+नाम ६. आगच्छन् + इति ७. तत्+शीलम्

इ. एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्चानामेव)

१. आगतवान् २. गायन्ती ३. प्रत्यक्षः ४. लिखन्त्याः ५. चिन्तयन्त्याम्
 ६. पठन् ७. पश्यन्तीम्

ई. सन्धिं कृत्वा विसर्गस्य स्थाने कः आदेशः केन नियमेन प्राप्तः इति लिखत

१. रामः + अपि २. एषः + धनञ्जयः ३. बालः + अस्ति
 ४. धेनु + अत्र ५. पुनः + मिलाम ६. इतः + ततः

V. अ. गणे अनर्हं पदं पृथक्कुरुत । कारणं च लिखत ।

१. अश्वत्थामा २. रामः ३. बलिः ४. हनूमान्
 २. सीता २. मन्दोदरी ३. अहल्या ४. अरुन्धती
 ३. शुद्धिर्भवतु २. हरिर्गृहम् ३. उन्नीतम् ४. गुरुर्ब्रह्मा
 १. शृण्वन् २. तस्मिन् ३. पश्यन् ४. जिघ्रन्

४

अ

- 1) लक्ष्मणः + च (विसर्ग-सकारः)
 2) षट् + आननः (जश्त्वम्)
 3) जगत्+नाथः (अनुनासिका)
 4) उत्+श्वासः (श्रुत्वम्/छत्वम्)
 5) रामः + अपि
 (विसर्ग-उत्त्वम्/गुण/पूर्वरूप)
 6) बुद्धिः + एका (विसर्ग-रेफः)
 7) मु + च (परसवर्ण)

आ

- 1) महद्यशः - जश्त्वम्
 2) छत्रं देहि - अनुस्वार
 3) सञ्जयः - श्रुत्वम्
 4) तटीका - ष्टुत्वम्
 5) सुहृन्नाम - अनुनासिका
 6) आगच्छन्ति - ड-मुडागम
 7) तच्छीलम् - श्रुत्वम् / छत्वम्

ई

- 1) रामोऽपि - विसर्ग-उत्त्वम् /
 गुण / पूर्वरूप
 2) एष धनञ्जयः -
 विसर्ग-लोपः
 3) बालोऽस्ति - विसर्ग-उत्त्वम्
 / गुण / पूर्वरूप
 4) धेनुरत्र - विसर्ग-रेफः
 5) पुनर्मिलामः - विसर्ग-रेफः
 6) इतस्ततः - विसर्ग-सकारः

आ. अधः दत्तेषु एकं विषयम् अधिकृत्य दशभिः वाक्यैः संस्कृतेन लघुप्रबन्धं लिखत । ५

१. इन्द्रकीलपर्वतस्य प्राकृतिकसौन्दर्यम् ।

२. शिशुपालवधे मन्त्रालोचनम् ।

इ. एकं न्यायं संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा विवृणुत ।

२

१. अन्धगजन्यायः ।

२. अरुन्धतीप्रदर्शनन्यायः ।

VI. अ. संस्कृतभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवदत । (पञ्चानाम्)

५

१. स्थिरमिन्द्रियधारणा एव योगः इति बुधाः मन्यन्ते ।

२. रुदन्तं बालकं दृष्ट्वा खिद्यते मातुः मनः ।

३. परोपकारार्थं जीवन्तः सन्ति महापुरुषाः ।

४. एवं गुडाकेशेन उक्तत्वात् हृषीकेशः सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापितवान् ।

५. सर्वेषाम् इन्द्रियाणां प्रवर्तने मनो हि हेतुः ।

६. सत्कीर्तिः सम्पादनीया सर्वैः ।

७. क्षमा अत्यन्तम् आवश्यकी ।

आ. संस्कृतभाषया अनुवदत । (पञ्चानाम्)

५

1. A person who is modest from his heart is indeed rare to find.

2. In India great poets were great philosophers also.

3. What is the relationship between Sanskrit and computers?

4. On seeing Hanuman, Sita doubted that it was Ravana again.

5. I can read and speak Sanskrit without any errors.

6. He who puts knowledge into practice is a scholar.

7. In the past our country was very vast.